

Karol Estreicher publică articolul *Rumunowie i księstwa naddunajskie* (Românii și principatele de la Dunăre), menit să atragă atenția asupra gramaticii lui A. Tr. Laurian, apărută la București în 1846; între altele, autorul ilustrează schimbările succesive petrecute în limba română pînă în sec. al XVI-lea prin patru texte, din diferite epoci, ale aceleiași rugăciuni: «Tatăl nostru».

— În sfîrșit, în 1859 apare în analele unui gimnaziu provincial, la Ostrów¹, o întreagă disertație intitulată *Einfluss des Slavischen auf das Wallachische*, scrisă de un profesor al liceului, pe nume Stephan². În introducere («Einleitung», p. 3—5) autorul începe prin a cita pe Fr. Diez și M. Rapp³; apoi compară influența slavă în română cu cea germană în limbile romanice și este de părere că alte influențe, ca cea albaneză sau greacă, nu au fost niciodată mai mari ca influența arabă asupra spaniolei. «Influența slavă asupra limbii valahe — se arată în continuare — nu s-a limitat la simpla împrumutare și folosire în masă a termenilor slavi; ea se extinde în întregime asupra foneticii și asupra întregii structuri gramaticale»³. În încheiere, vorbind despre dialectele macedo-române, vorbite dincolo de Dunăre, Stephan arată că ele nu se ridică la nivelul limbii scrise (literare) și că deci nu va putea ține seama de ele în lucrarea sa. Lucrarea conține 3 părți și anume: 1. *Einfluss des Slavischen auf das wallachische Lautsystem* (p. 5—13). 2. *Einfluss des Slavischen auf das wallachische Nomen* (p. 13—26) și 3. *Einfluss des Slavischen auf das wallachische Verbum* (p. 26—32).

Prezentarea materialului dovedește bogată informație a autorului, ușurința cu care operează cu datele lingvistice și, ceea ce e mai important, justetea

¹ Avem toate motivele să credem că e vorba de orașul Ostrów Wielkopolski, din voievodatul Poznań.

² Lucrarea nu este cunoscută, în conținut, la noi. L. Șăineanu (*Istoria filologiei române*, ed. 2, București, 1895, p. 245, nota 1) este primul care o citează, arătînd numai că ea conține o listă de cuvinte de origine slavă în limba română. Că nu a cunoscut-o o dovedește fie și simplul fapt că îi dă titlul modificat («... dem Wallachischen» și nu «... das Wallachische», ca în realitate). Recent lucrarea a fost readusă în actualitate de G. H. Mihăilă (*Locul lui Franz Miklosich în studierea elementelor slave din limba română*, în *Rsl*, VI, 1962, p. 211), care o citează după L. Șăineanu. Izvoarele polone (*G o l d m a n*, *op. cit.*, *Ł u k a s i k*, *op. cit.*) dau informații foarte sumare asupra ei. Dăm în continuare datele bibliografice complete (după pagina de titlu): *Vierzehnter Jahresbericht des Königlichen Katholischen Gymnasiums zu Ostrowo wo mit zu der am 23. und 24. August 1859. stattfindenden öffentlichen Prüfung und Schlussfeierlichkeit ergebenst einladet Dr. Robert Enger, Direktor. Czternaste Sprawozdanie Królewskiego Katolickiego Gimnazjum w Ostrowie, którem na popis publiczny uczniów mający się odbyć dnia 23. i 24. sierpnia 1859 r. najuprzejmiej zaprasza Dr. Robert Enger, Direktor. 1. Einfluss des Slavischen auf das Wallachische vom Oberlehrer Stephan 2. Schulnachrichten vom Director. Druck von Theodor Hoffmann in Ostrowo*. Pe exemplarul cercetat de noi la Biblioteca Jagiellonă din Cracovia, după titlu, există autograful «Dr. Pavlicki». Lucrarea în cauză se găsește la p. 3—32 și a fost citită de autor în fața elevilor gimnaziului regal-catolic din Ostrowo (denumirea germană a orașului Ostrów) la 23 august 1859; în broșură se mai găsește o dare de seamă a directorului gimnaziului (p. 33—42) și, la sfîrșit (p. 43), un «tabel al profesorilor» (Lehrertabelle, Wykaz nauczycieli ogólny) din care aflăm unele date în plus despre autor. El figurează ca al 4-lea din cei 17 profesori, tot cu un singur nume — Stephan —, cu gradul de «Oberlehrer, Ord. in II» și în anul școlar respectiv avea 7 ore de latină, 6 de greacă și 2 de franceză la clasa a II-a și 3 ore de germană la clasa a III-a. Din aceste date, cit și din examinarea disertației, care vădește o bogată informație și deplină cunoaștere a subiectului, se poate admite că Stephan nu era un simplu profesor de gimnaziu ci un adevărat filolog poliglot. În ce privește numele, el a rămas incomplet pînă astăzi. Adăugăm că în fișa lucrării, în catalogul Bibliotecii Jagiellone, o altă mină a adăugat cu cerneală: «(Heinrich?)», ca pronume.

³ Este vorba de Moritz Rapp (lingvist din școala naturalistă a lui A. Schleicher) — autor al *Fiziologiei limbii* (1840) și al *Gramaticii comparate, ca știință naturală* (1852).

⁴ Concluzie care, în lumina cercetărilor ulterioare, este fără îndoială exagerată.